

KALASKUL MED KJÄLL

- Lektionsupplägg för åk F - 3

Hej till dig som är lärare!

Välkomna till detta lektionsmaterial för åk F - 3, där eleverna genom tre kalas får lära sig mer om de tre Å:na: **återvinning**, **återanvändning** och **återhållsamhet**. Lektionspaketen kommer i tre olika teman: papper, mat och presenter. Just nu läser du lärarhandledning för temat **papper**. Upplägget är flexibelt och ni kan välja att genomföra enbart ett, två eller alla tre teman.

Varje tema inleds med en kort film där miljöpedagogerna Lisa och Rustan, tillsammans med maskoten Kjäll, under ett kalas ställs inför en utmaning och vänder sig till barnen för hjälp. I lektionspaketet följer sedan uppgifter ni tillsammans kan göra i klassrummet.

Vi ser fram emot att guida er och era elever genom lektionerna, där varje kalas blir en möjlighet att lära sig och göra en positiv skillnad för vår planet!

Papper

Om alla levde och konsumerar som vi gör i Sverige idag skulle vi behöva drygt fyra jordklot för att få jordens resurser att räcka till. Att vi använder mer än vad jorden har kapacitet för leder bland annat till att vi människor driver på växthuseffekten som gör jorden varmare, och att naturresurser utarmas. Det är därför viktigt att fundera på vad och hur mycket vi konsumerar, hur fort produkter blir till sopor och vad som händer med det sen.

På ett kalas kan det finnas både papptallrikar, dekorationer och annat gjort av papper. Vi slår in presenter i presentpapper, kanske med ett snyggt snöre till. Även om papper idag kan återvinnas upp till sju gånger behöver vi tänka mer hållbart för att inte slösa på jordens resurser i onödan.

Hur går det till?

Syftet med det här lektionsmaterialet är att eleverna ska:

- få en grundläggande förståelse för vilken påverkan konsumtion har på miljön.
- veta varför det är viktigt att återvinna, återanvända och vara återhållsam
- stärka sin handlingskompetens.

Se hur det kopplar an till läroplaner i slutet av materialet.

De tre Å:na

Ett genomgående tema i lektionspaketen är de tre Å:na: Återvinna, Återanvända och att vara Återhållsam (att vara Återhållsam brukar också kallas för att Förebygga eller Minimera). Under lektionernas gång kommer eleverna att genom uppdrag "läsa upp" de tre Å:na. Väljer du att arbeta med alla de tre paketen Hållbara presenter, Mat och Papper kan du välja att läsa upp endast ett Å i varje paket. Leta då efter stjärnmarkerade rutor bland uppgifterna. Om du väljer att arbeta med endast ett paket kan eleverna "läsa upp" de tre Å:na under paketets gång.

De tre Å:na har sin grund i avfallshierarkin. Läs mer om hierarkin och de olika stegen på länken här: [Avfallshierarkin](#)

Kom ihåg!

Som lärare/pedagog känner du din klass bäst, och anpassar uppgifterna efter egna behov.

Det är viktigt att tänka på att alla barn inte har förutsättningar att fira födelsedag, få ha eller gå på kalas. Materialet kommer därför att lägga stor vikt på att eleverna ska få tänka mycket fritt och vara kreativa för att i slutändan ha en utställning om hur deras tänkta hållbara kalas kan se ut.

Då kör vi!

Introduktion: Film om papper och kalasinbjudan

1. Se filmen om Papper. Diskutera svåra ord efter filmen. Skriv upp orden på tavlan så att ni kan repetera dem under lektionens/lektionernas gång.

Ord som kan vara bra gå igenom:

Biogas, Pappersmassa

2. Läs upp kalasinbjudan för eleverna från Kjäll Sortering. Den fungerar som en sammanfattning av filmen och vad ni tillsammans behöver göra för att hjälpa till!

Hej Kalashjältar!

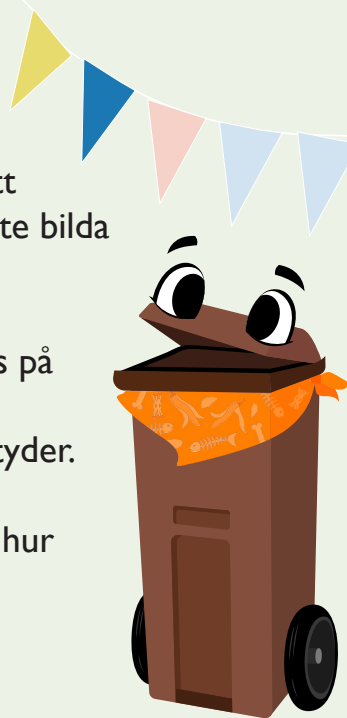
Vi älskar kalas, och att pynta det fint! Men vi vill ju att kalaset ska vara så bra som möjligt för miljön, och inte bilda så mycket sopor. Kan ni hjälpa oss med det?

Vi vill att ni tar reda på vilka pappersprylar som finns på ett kalas, och vilka vi byta ut kalaset till något bättre! Ni ska också hitta de tre Å:na och lära er vad de betyder.

När ni är klara kan ni skicka in era förslag till oss på hur ett mer hållbart kalas kan se ut!

Tack för hjälpen!

Lisa, Rustan och Kjäll Sortering

Inledande uppgift: EPA - papper på kalas

Diskutera först tillsammans: Vad kan finnas på ett kalas som är gjort av papper?

I en EPA-övning tänker eleverna först enskilt, diskuterar sedan parvis och sist alla tillsammans.

(E) – vilka kalasprylar kan bytas ut mot något annat som kan användas flera gånger?

(P) – låt eleverna diskutera det de tänkt på i grupp.

(A) – samlar alla idéer på tavlan och ha som underlag när ni ska skapa ett eget kalas.

Exempel på kalasprylar som kan bytas ut: omslagspapper, tallrikar, bestick, muggar, dekorationer, servetter etc.

Uppgift: Papper

Om uppgiften

Del 1 - Återvinning:

Uppgiften är en värderingsövning samt reflektion över material en present är inslagen i.

Del 2 - Återanvändning:

Här provar vi att slå in paket med andra material än det klassiska presentpappret.

Del 3 - Återhållsamhet:

I del 3 föreställer vi oss en värld utan presentpapper och snören. Vi får inte längre slå in våra presenter alls! Hur ska vi då göra?

Till uppgiften behövs bilder på en inslagen present och en som inte är det, samt material att slå in paket med. Eleverna kommer också att använda föremål i klassrummet att slå in.

Eleverna kommer under uppgiften läsa upp de tre Å:na. Kom ihåg: om du väljer att arbeta med samtliga lektionspaket så kan de tre Å:na med fördel fördelas över paketet Papper, Mat och Hållbara presenter så att eleverna enbart låser upp ett Å i varje paket.

Del 2 - Återvinna

I. Dela upp klassrummet som en linje, där ena sidan är ja och den andra är nej.

Värderingsövning:

Det är roligt att slå in presenter

Det är svårt att slå in presenter

Det är viktigt att en present är inslagen

Det är tråkigt att få en present som inte är inslagen

Det är tråkigt att ge en present som inte är inslagen

En present måste vara inslagen i ett fint papper

Det är viktigt att en present har presentsnöre

Kjäll sorterar!

Visa en bild på en present klädd i presentpapper och snöre. Diskutera hur presenten är inslagen. Vad har använts (papper, snöre, tejp)? Vad händer med presentpapperet, snöret och tejen när presenten har öppnats? Sparas det, eller slängs det? Och hur ska man egentligen sortera presentpapper och snöre när man slänger det? (Pst. snöre som restavfall och presentpapper som pappersförpackning)

Som avslutning:

Visa en bild på en present som inte är inslagen, det kan vara en pryl, eller en låda. Skulle vi kunna använda material att slå in presenten med som sen inte slängs när presenten öppnats? Vad skulle det kunna vara? Fånga upp alla förslag och skriv på tavlan!

De tre Å:na

När ni diskuterat detta har eleverna låst upp det första av de tre å:na, nämligen Återvinning! Skriv ut Å-kortet för Återvinning och sätt upp på tavlan.

Del 2 - Återanvända:

1. Låt eleverna få prova sina idéer från förra lektionen. De kan ha blivit ombedda att ta med en pryl hemifrån som kan slås in tillfälligt, eller välja varsin pryl i klassrummet. Låt de sedan själva prova slå in sina prylar i andra material. EXTRA UTMANING: Använd ingen tejp eller lim för att verkligen vara återhållsamma med avfallet!

Exempel på material kan vara:

- Papperspåse (återanvänds men måste också slängas efteråt)
- Ut- och invänd chipspåse (återanvänds men måste också slängas efteråt)
- Kuddfodral
- Sjal
- Kökshandduk
- Låda
- Annat tyg, papper eller band som man redan har hemma eller från slöjden

2. Diskutera kring vad går det att använda materialen till sedan, när presenterna blivit öppnade. Går de att använda igen som de är, eller kan man spara och packa in ett paket till någon annan i samma?

De tre Å:na

När ni diskuterat detta har eleverna låst upp det andra av de tre å:na, nämligen Återanvändning!

Skriv ut Å-kortet för Återanvändning och sätt upp på tavlan.

Del 3 - Återhållsamhet:

Nu låtsas vi att vi i stället lever i en värld där presentpapper eller presentsnöre inte längre finns. Hur ska vi då göra? Återkoppla till värderingsövningen i del 1. Varför är det viktigt att presenter är inslagna? Oftast är det själva överraskningsmomentet vi vill åt. Vad kan vi göra i stället?

Exempel på alternativ:

- Går det att göra en lek av det i stället? Hur då?
- Måste man blunda varje gång man får en present? Kanske måste man känna på presenten och gissa vad det är?

Låt eleverna arbeta i grupp eller prata alla tillsammans om hur de kan ge och få en present som inte är inslagen.

De tre Å:na

När ni diskuterat detta har eleverna låst upp det sista av de tre å:na, nämligen Återhållsamhet!
Skriv ut Å-kortet för Återhållsamhet och sätt upp på tavlan.

Uppgift: Skapa ett eget hållbart kalas

Om uppgiften

Del 1

I del 1 får eleverna fundera över vad de tycker är viktigt att ha med på ett kalas. Detta kommer sedan lägga grunden för hur deras hållbara kalas kan se ut.

Del 2

Nu får eleverna föreställa sig hur ett mer hållbart kalas kan se ut och rita/måla det. Ta hjälp av vad ni jobbat med hittills.

Del 3

Nu får eleverna själva rita eller måla det nya hållbara kalaset! Allas kalas kommer sedan sättas upp i klassrummet för en kalas-utställning.

Del 1 - Kalas-viktigt

1. Det är dags att förbereda sig för ett mer hållbart kalas! Men innan vi vet hur vi ska dekorera det måste vi veta vad eleverna tycker är viktigt att ha med.

Värderingsövning med rörelse:

Alla elever kan börja ståendes vid sin plats. Läs sedan upp följande:

- Alla som tycker det är viktigt med ballonger på ett kalas hoppar jämfota
- Alla som tycker det är viktigt med serpentiner räcker upp händerna
- Alla som tycker det är viktigt med tårta på ett kalas säger "MMM"
- Alla som tycker det är viktigt att det finns fina tallrikar på ett kalas sätter sig ner
- Alla som tycker det är viktigt med tända ljus på ett kalas snurrar runt

Fler exempel att använda: glitter, vimplar, gäster, presenter

Skriv upp allt som eleverna tycker är viktigt på tavlan.

Diskutera efteråt: Vad av det som eleverna tycker är viktigt vill vi ha med på vårt hållbara kalas? Vilka är viktigast och vilka går att ta bort? Vilka kan bytas ut till mer hållbara material? Finns det alternativ till t.ex. ballonger som bara används en gång? Hur kan ni ta tillvara på det ni redan har? Går det att göra vimplar/partyhattar av gammalt papper/tidningar?

Del 2

Eleverna får själva föreställa sig och rita/måla hur de vill att ett kalas ska se ut. Hur dekorerar det? Hur dukas det?

Ta hjälp av vad ni jobbat med hittills:

- vilka pappersgrejer finns det på kalaset, och vad kan de bytas ut mot som är mer hållbart?
- hur kan presenterna vara inslagna, ska de vara inslagna alls?
- vilka kalasgrejer är viktiga att ha med för eleverna på sitt kalas? Är det viktigt med fina tallrikar, serpentiner, ballonger osv.? Vilka av dessa går att ha med på det hållbara kalaset, och vilka kan man byta ut till mer hållbara alternativ?

Del 3

Sätt upp elevernas bilder i klassrummen och ha en utställning av deras hållbara kalas! Utställningen kan också fungera som tips till faktiska kalas i framtiden

Extrauppgift - dela med er

Om ni vill kan ni dela med er till Lisa, Rustan och Kjäll av vad ni kommit fram till! Skicka in svaren på nedan frågor och slutför så lektionsmaterialet om presenter. Kan skickas som ett svar från hela klassen!

Vilka är de tre Å:na och vad betyder de?

Hur ska presentpapper sorteras?

Vad kan man slå in presenter i om inte presentpapper?

Ta en bild på er utställning av hållbara kalas!

Svaren skickas till visit@sysav.se

Varje klass som skickar in ett svar får en hälsning från Lisa, Rustan och Kjäll.

Vill du koppla på de Globala målen till lektionspaketet Papper finns det Globala Målet 15: Ekosystem och biologisk mångfald. En bra uppgift att arbeta med kopplat till detta är "Var rädd om djur och natur" på de Globala målens hemsida. Länk till uppgiften hittar du här: <https://www.globalamalen.se/skola/skolmaterial/framtidsmal-var-radd-om-naturen/>

Vill ni arbeta med fler Globala mål finns det skolmaterial i form av uppgifter, filmer och annat på deras hemsida: <https://www.globalamalen.se/skola/>

MATERIAL FÖR UTSKRIFT

Vi är början på något nytt

Hej Kalashjältar!

Vi älskar kalas, och att pynta det fint! Men vi vill ju att kalaset ska vara så bra som möjligt för miljön, och inte bilda så mycket sopor. Kan ni hjälpa oss med det?

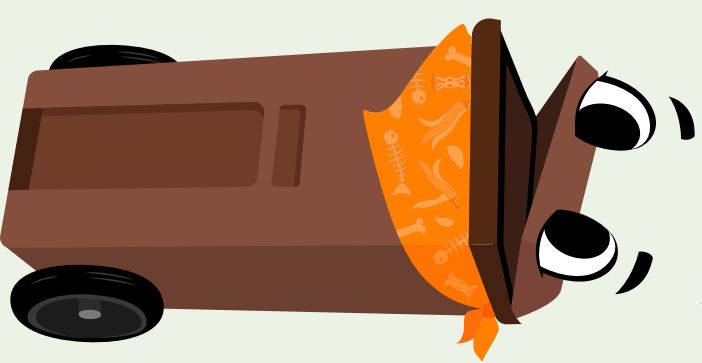
Vi vill att ni tar reda på vilka pappersprylar som finns på ett kalas, och vilka vi byta ut kalaset till något bättre!

Ni ska också hitta de tre Å:na och lära er vad de betyder.

När ni är klara kan ni skicka in era förslag till oss på hur ett mer hållbart kalas kan se ut!

Tack för hjälpen!

Lisa, Rustan och Kjäll Sortering

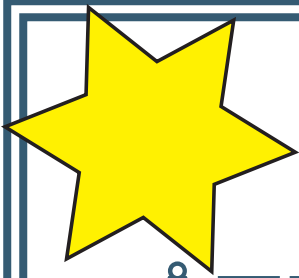
Vi kan allt om
ÅTERVINNING!

Klass Datum

Vi kan allt om
ÅTERANVÄNDNING!

Klass Datum

Vi kan nu allt om

ÅTERHÅLLSAMHET!

(Förebyggande och minimering)

Klass

Datum

VÄRDEFULLA LÄNKAR

Vi är början på något nytt

Länkar

[Globala målen 12: Hållbar konsumtion och produktion](#)

[Globala målen 15: Ekosystem och biologisk mångfald](#)

[Tekniska museet - Papper](#)

[Sopor.nu – Återvinna tidningar och andra trycksaker](#)

[Sopor.nu – Återvinna pappersförpackningar](#)

KOPPLING TILL LÄROPLANEN

Vi är början på något nytt

Koppling till läroplanen

Förskoleklass

Språk och kommunikation

- Samtala, lyssna, ställa frågor och framföra egna tankar, åsikter och argument om olika områden som är bekanta för eleverna, till exempel etiska frågor och vardagliga händelser.

Skapande och estetiska uttrycksformer

- Skapande genom lek, bild, musik, dans, drama och andra estetiska uttrycksformer.
- Olika material, redskap och tekniker för att skapa och uttrycka sig.

Natur, teknik och samhälle

- Naturen och människors levnadsvillkor på hemorten och andra platser under olika tider, utifrån elevernas erfarenheter och intressen.
- Hur människors olika val i vardagen kan bidra till en hållbar utveckling.

Åk 1 - 3

Bild

- Teckning, måleri, modellering och konstruktion.

Biologi, Fysik och Kemi

- Hur material kan sorteras efter några egenskaper, till exempel utseende, om de är magnetiska och om de flyter eller sjunker i vatten. Hur materialen kan återvinnas.

Geografi, Historia, Religionskunskap och Samhällskunskap

- Miljöfrågor utifrån elevens vardag, till exempel frågor om trafik, energi och livsmedel.
- Rumsliga förutsättningar i natur och miljö för befolkning och bebyggelse, till exempel mark, vatten och klimat.

Hem- och konsumentkunskap

- Resurshushållning av livsmedel och andra förbrukningsvaror i hemmet. Återvinning i hemmet och i närområdet och hur den fungerar.
- Matlagning för olika sammanhang.

Svenska

- Strukturerade samtal. Att berätta om vardagliga händelser samt att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Att lyssna, ställa frågor och ge kommentarer.
- Att ge och ta emot muntliga instruktioner.

Lektionsmaterialet är skapat av Sysav 2024. Sysav är ett avfallsbolag som ägs av kommunerna Malmö, Lund, Kävlinge, Lomma, Burlöv, Staffanstorps, Svedala, Vellinge, Trelleborg, Skurup, Ystad, Sjöbo, Tomelilla, Simrishamn.

Innehåll: Minna Borgkvist, miljöpedagog Sysav och Lisa Garting, miljöpedagog Sysav.